

Başvuru Numarası : 2025/202
Toplantı Tarihi/Sayısı : 28.10.2025/250
Karar Numarası : 2025/687
Başvuran : ... (... adına velayeten)
Başvuran Vekili/ Vasisi : -
Adres :
Muhatap Kurum/Kişi : Milli Eğitim Bakanlığı
Muhatap Vekili : -
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın kaynaştırma öğrencisi olan çocuğunun kolaylaştırıcı kişi uygulamasından faydalanamaması sebebiyle engellilik temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran başvuru dilekçesinde özetle:

a. Çocuğuna atipik otizm tanısı konulduğunu, bu tanı nedeniyle çocuğu hakkında Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu (ÇÖZGER) düzenlendiğini, ... İlkokulunda kaynaştırma öğrencisi olarak eğitimi sürdüren çocuğunun kolaylaştırıcı kişi desteğine ihtiyaç duyduğunu, bu nedenle ...'nin kolaylaştırıcı kişi olarak destek sağladığını, kolaylaştırıcı kişi sayesinde çocuğunun gerek eğitim sürecinde gerekse sosyal becerilerde gelişim gösterdiğini,

b. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından kolaylaştırıcı kişi uygulamasının esaslarına ilişkin 24/12/2024 tarihli resmî yazı yayımlandığını, bu yazıda kolaylaştırıcı kişinin taşıması gereken niteliklere yer verildiği ve bunlar arasında "en az lise mezunu olma" şartı bulunduğunu, ancak çocuğuna destek sağlayan mevcut kolaylaştırıcı kişinin lise mezunu olmadığını, bu kişinin mezuniyet şartını taşımaması nedeniyle görevine son verildiğini, bu durumun çocuğunun psikolojik durumunu ve eğitim sürecini olumsuz yönde etkilediğini,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr
İnternet Adresi : http://www.tihek.gov.tr/

c. Kolaylaştırıcı kişinin maaşı, sigortası ve diğer özlük haklarının çocuğun velisine ait olduğunu, bu nedenle ilgili resmî yazıda aranan şartları taşıyan bir kolaylaştırıcı kişinin bulunarak teklif edilmesinin maddi açıdan yük teşkil edeceğini ve ekonomik durumunun buna uygun olmadığını, kendisinin ve eşinin çalıştığını, kızı ...'ya kolaylaştırıcı kişi olarak destek olabilecek 18 yaşından büyük çocuğu ya da en az lise mezunu bir aile yakını bulunmadığını, mevcut kolaylaştırıcı kişinin gönüllü olarak kendilerine yardımcı olduğunu, bu hususlar gözetilmeden kolaylaştırıcı kişinin görevine son verilmesinin eğitimde eşitlik ilkesine aykırı olduğunu, engellilik temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edildiğini,

iddia etmiş;

ç. Konuya ilişkin özel eğitim alanı öğretmeni, psikolog, çocuk ve ergen psikiyatristi ile uzman öğreticiden alınan görüş yazılarını başvuru ekinde sunmuştur.

3. Milli Eğitim Bakanlığından alınan yazılı görüşte özetle:

a. Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin eğitim imkanlarından en üst düzeyde yararlanabilmesi için ülkemizdeki ve dünyadaki gelişmelerin yakından takip edildiği, farklı eğitim modelleri ve uygulamalarının yapıldığı, bu minvalde kolaylaştırıcı kişi uygulamasının 1/4/2020 tarihli makam oluru ile uygulanmaya başlandığı, Bakanlığın değişen şartlar ve ihtiyaçlar doğrultusunda 20/12/2024 tarihli makam oluru ile otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere tanınan kolaylaştırıcı kişi uygulamasının kapsamının genişletildiği ve bu imkanın tam zamanlı kaynaştırma öğrencilerinin tamamına tanındığı, 24/12/2024 tarihli resmî yazı ile kolaylaştırıcı kişi uygulamasının esaslarının belirlendiği ve 81 İl Valiliğine duyurulduğu,

b. Tam zamanlı kaynaştırma öğrencilerinin veli/vasi talebi ve Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) geliştirme biriminin kararı doğrultusunda kolaylaştırıcı kişi uygulamasından faydalanabildiği, BEP geliştirme biriminin teklif edilen kolaylaştırıcı kişinin öğrencinin ihtiyaçlarına uygunluğuna, ne kadar süreyle ve hangi ortamlarda öğrenciyle birlikte bulunacağına karar verme yetkisinin olduğu ve sürecin genel itibarıyla BEP geliştirme birimi tarafından takip edildiği,

c. Kolaylaştırıcı kişi uygulaması ile öncelikli olarak öğrencilerin sosyal becerilerinin ve akranlarıyla olan ilişkilerinin düzenlenmesinin hedeflendiği, bu kapsamda uygulamada kolaylaştırıcı kişi olarak teklif edilen kişinin taşınması gereken birtakım mezuniyet şartlarının 24/12/2024 tarihli resmî yazı ile düzenlendiği, başvuranın talebinin kolaylaştırıcı kişi olarak teklif edilen kişinin uygulama esaslarında belirlenen mezuniyet şartını taşımadığı için reddedildiği,

ç. Ülkemizde kaynaştırma yoluyla eğitimine devam eden 413.033 özel eğitim öğrencisi olduğu ve konuya ilişkin mevzuat değişikliği çalışmalarının yürütüldüğü,

belirtilmiştir.

4. ... İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. Başvuranın yazılı talebi doğrultusunda çocuğun 9/9/2024 - 20/9/2024 tarihleri arasında ...'den, 20/9/2024 tarihinden itibaren ise ...'den kolaylaştırıcı kişi olarak destek aldığı,

b. Kolaylaştırıcı kişi uygulamasının esaslarına ilişkin Milli Eğitim Bakanlığının 24/12/2024 tarihli resmî yazısı doğrultusunda başvurandan resmi yazıda aranan şartları taşıyan yeni bir kolaylaştırıcı kişi teklif edilmesinin talep edildiği, başvuranın yeni bir kolaylaştırıcı kişi teklif etmediği ve buna ilişkin tutanak tutulduğu,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

ifade edilmiştir.

5. Milli Eğitim Bakanlığı ve ... İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünün yazılı görüşlerine karşı sunulan yazılı görüşte başvuran özetle:

a. Çocuğunun kolaylaştırıcı kişi desteğine olan ihtiyacının başvuru ekinde sunduğu uzman görüşleriyle açık bir şekilde ortaya koyulduğunu, fakat bu görüşlerin dikkate alınmadığını ve çocuğunun bireysel ihtiyaçlarının göz ardı edildiğini, kolaylaştırıcı kişinin görevine son verildiği tarihten itibaren çocuğunun okula gitmeyi reddettiğini, ... İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından sunulan devamsızlık belgelerinin gerçeği yansıtmadığını, kolaylaştırıcı kişinin görevine son verildikten sonra kızının okula devam edemediğini,

b. Milli Eğitim Bakanlığının 24/12/2024 tarihli resmî yazısında kolaylaştırıcı kişinin mali yükünün velilere bırakılmasının desteğe ihtiyaç duyan engelli öğrencilerin eğitim hizmetlerinden eşit şekilde yararlanamamasına neden olduğunu,

c. Engelli bireylerin kapsayıcı eğitim hakkının makul düzenlemelerle ayrımcılık yapılmaksızın sağlanması gerektiğini, bireysel destek ihtiyacının Milli Eğitim Bakanlığının 24/12/2024 tarihli resmî yazısının gerekçe gösterilerek reddedilmesinin genel eğitim sisteminden dışlanmaya sebebiyet verdiğini, ulusal ve uluslararası mevzuat çerçevesinde çocuğun eğitim hakkının ihlal edildiğini,

belirtmiş;

ç. Başvuru dilekçesindeki iddialarını yinelemiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kanun önünde eşitlik*" başlıklı 10'uncu maddesi:

"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

(...)

Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.

(...)

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar." düzenlemesini içermektedir.

7. Anayasa'nın "*Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi*" başlıklı 42'nci maddesinin ilgili kısmı:

"Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir

(...)

Devlet maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.

(...)" hükmünü ihtiva etmektedir.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

8. 6/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 2'nci maddesinin birinci fıkrasında:

"(1) Bu Kanunun uygulanmasında; f) Engelli: Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duyuşsal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre şartlarından etkilenen bireyi, i) Makul düzenleme: Engellilerin hak ve özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, mali imkânlar nispetinde, ölçülü, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri ifade eder." hükmü yer almaktadır.

9. 6701 sayılı Kanun'un "Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı" başlıklı 3'üncü maddesi:

"(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir.

(2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.

(3) Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

(...)" hükmünü ihtiva etmektedir.

10. Mezkûr Kanun'un "Ayrımcılık türleri" başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrasında ayrımcılık türleri:

"a) Ayrı tutma, b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama, c) Çoklu ayrımcılık, ç) Doğrudan ayrımcılık, d) Dolaylı ayrımcılık, e) İşyerinde yıldırma, f) Makul düzenleme yapmama, g) Taciz, ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık" olarak sayılmıştır.

11. Mezkûr Kanun'un "Ayrımcılık yasağının kapsamı" başlıklı 5'inci maddesinin birinci fıkrasında:

"Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar." düzenlemesi bulunmaktadır.

12. Mezkûr Kanun'un "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde Kurumun: "Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek." görevini haiz olduğu düzenlenmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

13. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrası "Ayrımcılık yasağı ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir" hükmünü içermektedir. Başvuranın dilekçesinden 6701 sayılı Kanun'un üçüncü fıkrasında sayılan ayrımcılık temellerinden

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

engellilik temeli ile bağlantılı olarak ayrımcılığa maruz kaldığı iddiasında bulunduğu anlaşılmaktadır.

14. Mezkûr Kanun'un aynı maddesinin ikinci fıkrasında; *"İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir"* hükmüne yer verilmiştir. Başvuran tarafından sunulan belgelerden başvuranın 27/12/2024 tarihli dilekçe ile ... İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden, 13/1/2025 tarihli dilekçe ile ... İl Milli Eğitim Müdürlüğünden mezuniyet şartı dikkate alınmaksızın mevcut kolaylaştırıcı kişinin görevine devam etmesinin talep edildiği; ancak Bakanlığın 24/12/2024 tarihli resmî yazısı gerekçe gösterilerek başvuranın talebinin reddedildiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla başvuranın 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin ikinci fıkrasında aranan ilgili tarafa başvuru şartını yerine getirdiği ve engellilik temelinde ayrımcılığa uğradığı iddiasının esastan incelenebilecek bir başvuru olduğu kanaatine varılmıştır.

15. Ayrımcılık yasağı uluslararası insan hakları hukukunun temelinde yer almakta ve pek çok uluslararası insan hakları sözleşmesinde özel olarak düzenlenmektedir. Bu sözleşmeler Taraf Devletlere ayrımcılıkla mücadele etme yükümlülüğü getirerek bireylerin eşit muamele görmesini koruma altına almayı hedeflemektedir. Bu bağlamda İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin (İHEB) 2'nci maddesi *"Herkes ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka türden kanaat, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğuş veya başka türden statü gibi herhangi bir ayırım gözetilmeksizin, bu Bildirgede belirtilen bütün hak ve özgürlüklere sahiptir"* hükmünü ihtiva etmektedir.

16. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 14'üncü maddesine göre ise *"Bu Sözleşme' de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan güvence altına alınır."* Sözleşmeye Ek 1 No'lu Protokol'ün 2'nci maddesinde *"Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. Devlet, eğitim ve öğretim alanında yükleneceği görevlerin yerine getirilmesinde, ana ve babanın bu eğitim ve öğretimin kendi dini ve felsefi inançlarına göre yapılmasını sağlama haklarına saygı gösterir"* düzenlemesine yer verilmiştir.

17. Ülkemizin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme (EHİS) uyarınca engellilerin ayrımcılığa uğramaksızın topluma tam ve etkin katılımının sağlanması esastır. Bu çerçevede EHİS'in *"Tanımlar"* başlıklı 2'nci maddesine göre engelliliğe dayalı ayrımcılık; *"Siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlamayı"* kapsamaktadır. Sözleşme'nin 5'inci maddesinin üçüncü fıkrasında Taraf Devletlerin eşitliği sağlamak ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak üzere engellilere yönelik makul düzenlemeleri yapmakla yükümlü olduğu düzenlenmiştir.

18. EHİS'in *"Engelli Çocuklar"* başlıklı 7'nci maddesi ise *"1. Taraf Devletler, engelli çocukların diğer çocuklarla eşit bir şekilde tüm insan temel hak ve özgürlüklerinden tam olarak yararlanmasını sağlamak için gerekli tüm tedbirleri alır. 2. Engelli çocuklarla ilgili tüm eylemlerde çocuğun en çıkarının"*

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

gözetilmesine öncelik verir. 3. Taraf Devletler engelli çocukların kendilerini etkileyen her konuda diğer çocuklarla eşit koşullar altında görüşlerini serbestçe ifade etme hakkına sahip olmalarını, yaşları ve olgunluk seviyelerine göre görüşlerine önem verilmesini ve onlara bu hakkın tanınması için engeline ve yaşına uygun destek sunulmasını sağlar." hükmünü ihtiva etmektedir.

19. Ulusal düzenlemeler kapsamında engelliliğe dayalı ayrımcılık yasağı ise başta 1982 Anayasası olmak üzere 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun ve 6701 sayılı Kanun ile güvence altına alınmıştır. 5378 sayılı Kanun'un "Ayrımcılık" başlıklı 4/A maddesinde; doğrudan veya dolaylı ayrımcılık dâhil olmak üzere engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılığın yasak olduğu, eşitliği sağlamak ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak üzere engellilere yönelik makul düzenlemelerin yapılması için gerekli tedbirlerin alınması gerektiği ve engellilerin hak ve özgürlüklerden tam ve eşit olarak yararlanmasını sağlamak amacıyla alınacak özel tedbirlerin ayrımcılık teşkil etmeyeceği düzenlemiştir. Keza 6701 sayılı Kanun'un "Ayrımcılık türleri" kenar başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde makul düzenleme yapmamanın da ayrımcılık türlerinden biri olduğu ve aynı Kanun'un 5'inci maddesinde sorumlu kişi ve kurumların, farklı engelli grupların ihtiyaçlarını dikkate almakla ve makul düzenlemelerin yapılmasını sağlamakla yükümlü olduğu ifade edilmektedir.

20. Eğitim hakkı ulusal ve uluslararası hukuk tarafından güvence altına alınmış temel haklardan birisidir. Uluslararası düzeyde bu hak İHEB'in 26'ncı maddesi, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Sözleşme'nin (ESKHS) 13'üncü maddesi, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin (ÇHS) 28'inci maddesi, AIHS'e Ek 1 No'lu Protokol'ün 2'nci maddesi ve EHİS'in 24'üncü maddesi ile güvence altına alınmıştır ve bu hakkın kullanımında ayrımcılığın önlenmesinin altı çizilmiştir. Bu çerçevede EHİS'in "Eğitim" başlıklı 24'üncü maddesine göre: "1. Taraf Devletler engellilerin eğitim hakkını tanır. Taraf Devletler, bu hakkın fırsat eşitliği temelinde ve ayrımcılık yapılmaksızın sağlanması için eğitim sisteminin bütünleştirici bir şekilde her seviyede engellileri içine almasını ve ömür boyu öğrenim imkânı sağlar. Bunun için aşağıdaki hedefler gözetilmelidir: ... (b) Engellilerin; kişiliklerinin, yeteneklerinin, yaratıcılıklarının, zihinsel ve fiziksel becerilerinin potansiyellerinin en üst derecesinde gelişiminin sağlanması; (c) Engellilerin özgür bir topluma etkin bir şekilde katılımlarının sağlanması. 2. Taraf Devletler bu hakkın yaşama geçirilmesi için aşağıda belirtilenleri sağlar: ... (c) Bireylerin ihtiyaçlarına göre makul düzenlemeler yapılmalıdır; (d) Engellilerin genel eğitimden etkin bir şekilde yararlanabilmeleri için genel eğitim sistemi içinde ihtiyaç duydukları desteği almalıdır; (e) Engellilere yönelik bireyselleştirilmiş etkin destekleyici tedbirler, engellilerin tam katılımı hedefine uygun olarak, akademik ve sosyal gelişimi artırıcı ortamlarda sağlanmalıdır..."

21. ÇHS'nin 23. maddesinde, Taraf Devletlerin zihinsel veya bedensel engelli çocukların insan onuruna uygun şekilde yaşamlarını sürdürmelerini teminen, özgüven gelişimlerini destekleyen ve toplumsal yaşama tam ve etkin katılımlarını mümkün kılan koşulları sağlamayı taahhüt ettikleri hüküm altına alınmıştır. ÇHS'nin 28'inci maddesi kapsamında çocukların eğitim hakkının fırsat eşitliği ilkesi temelinde hayata geçirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bununla birlikte Sözleşme'nin 29'uncu maddesinde eğitimin; çocuğun kişiliğinin, zihinsel ve bedensel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesinin yanında insan haklarına ve temel özgürlüklere saygısının geliştirilmesi, çocuğun kendi ulusal değerleri ile birlikte diğer uygarlıklara ait değerlere saygısının geliştirilmesi, yine çocuğun anlayış, hoşgörü, barış gibi değerlere olan bağlılığının artırılması gibi hedeflere hizmet etmesi gerektiği

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

belirtilmektedir. Bu bağlamda çocuğun kişisel gelişimi ve toplumsal yaşamdaki temel değerleri benimsemesi açısından eğitimin önemi ortaya çıkmaktadır [Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), B. No: 2024/164, K. No: 2024/1144, 6/11/2024, para. 26.; TİHEK, B. No: 2024/2231, K. No: 2025/157, 12/3/2025, para. 17.].

22. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesine göre özel bakım ve yardımlar eldeki kaynaklara bağlı olmakla birlikte, mümkün olduğu durumlarda ücretsiz sağlanmalı ve engelli çocuklara yönelik ayrımcılığa son verilmesi ve bu çocukların toplumlarınca kapsanması için eldeki kaynakların azamisi seferber edilmelidir. Bakım ve yardımlar, engelli çocukların eğitim, sağlık, tedavi, istihdama hazırlık ve dinlenme/ eğlence hizmet ve imkânlarına etkili erişimini sağlayacak biçimde sağlanmalıdır. Bu konumdaki çocuklara ve onlara bakmaktan sorumlu olan kişilere yardımcı olunması sağlanmalı ve sağlanacak yardımın, çocuğa bakmaktan sorumlu kişilerin koşullarına uygun olması gerekmektedir [Çocuk Hakları Komitesi (CRC), Engelli Çocukların Haklarına İlişkin 9 (2006) No.lu Genel Yorum, CRC/C/GC/9, 27/7/2007, para. 12-14.]. Bununla birlikte ÇHS'nin 28'inci maddesinde ise çocukların eğitim hakkının fırsat eşitliği temeli üzerinde gerçekleştirilmesi vurgulanmıştır. Bu amaca yönelik olarak "çocuğun kişiliğinin, yeteneklerinin, zihinsel ve fiziksel kapasitesinin mümkün olan en üst düzeye ulaşması için" engelli çocukların eğitim imkânlarına etkili erişimlerinin sağlanması gerekmektedir (CRC, 9 (2006) No.lu Genel Yorum, para. 66). Bu düzenleme ile engelli çocukların toplumsal hayata tam ve etkin katılımının eğitim hakkından diğer çocuklarla eşit koşullarda yararlanmayı gerektirdiği ortaya konulmuştur. Nitekim EHİS'in 24'üncü maddesinin 1. fıkrası gereğince Taraf Devletler, engelli bireylerin, okul öncesi, ilköğretim, orta ve yükseköğretim, mesleki eğitim, yaşam boyu öğrenim, ders dışı etkinlikler ve sosyal aktiviteler de dâhil olmak üzere her seviyede eğitime, içermeci bir sistem vasıtasıyla ayırım yapılmaksızın ve diğerleriyle eşit şartlar altında erişimlerini sağlamakla yükümlüdür [Engelli Hakları Komitesi (CRPD), Kapsayıcı Eğitim Hakkına İlişkin 4 (2016) No.lu Genel Yorum, CRPD/C/CG/4, 2/9/2016, para. 8].

23. Ulusal mevzuata bakıldığında ise Anayasa'nın "Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi" başlıklı 42'nci maddesi "Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz (...) Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır." hükmünü içermektedir. 5378 sayılı Kanun'un "Eğitim ve öğretim" başlıklı 15'inci maddesinde hiçbir gerekçeyle engellilerin eğitim hakkının engellenemeyeceği, engellilerin özel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak, yaşadıkları çevrede bütünleştirilmiş ortamlarda, eşitlik temelinde, hayat boyu eğitim imkânından ayrımcılık yapılmaksızın yararlandırılacağı düzenlenmiştir (TİHEK, B. No: 2021/997, K. No: 2022/385, 14/6/2022, para. 26). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda, özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitim haklarından yararlanmalarını sağlamaya yönelik usul ve esasları düzenlemek amacıyla 7/7/2018 tarihli ve 30471 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik'in "Özel eğitim hizmetlerinin amaçları" başlıklı 6'ncı maddesinde "Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri esas alınarak; özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitim ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kapasitelerini en üst düzeyde kullanmaları, üst öğrenime, meslek hayatına ve toplumsal yaşama hazırlanmalarını amaçlar." düzenlemesi bulunmaktadır.

24. Somut olayda başvuran, çocuğunun kaynaştırma öğrencisi olarak eğitimine devam ettiğini, özel

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

gereksinimlerinden dolayı kolaylaştırıcı kişi desteğine ihtiyaç duyduğunu, ...'nin kolaylaştırıcı kişi olarak kendilerine destek sunduğunu ve bu desteği gönüllü olarak sağladığını, kolaylaştırıcı kişi sayesinde çocuğunun eğitim hayatına uyum sağladığını, sosyal ve duygusal gelişiminde ilerleme kaydettiğini, fakat Milli Eğitim Bakanlığının 24/12/2024 tarihli resmî yazısı ile kolaylaştırıcı kişi olarak teklif edilen kişinin taşıması gereken nitelikler arasında "en az lise mezunu olma" şartının bulunduğunu ve mevcut kolaylaştırıcı kişinin ilköğretim mezunu olması sebebiyle görevine son verildiğini, ilgili resmî yazıda aranan mezuniyet şartlarını taşıyan bir kolaylaştırıcı kişinin maaş, sigorta ve diğer özlük haklarını karşılayabilecek ekonomik durumunun olmadığını, ekonomik koşullar sebebiyle hem kendisinin hem de eşinin çalışması gerektiğini, kendilerine kolaylaştırıcı kişi olarak destek olabilecek 18 yaşından büyük bir çocuğunun ya da en az lise mezunu bir yakınlarının da olmadığını, kolaylaştırıcı kişinin görevine son verildikten sonra çocuğunun okula gitmeyi reddettiğini, eğitiminin aksadığını ve tüm bu hususların engellilik temelinde ayrımcılık yasağı ihlali teşkil ettiğini iddia etmektedir.

25. Bu kapsamda başvuranın iddialarının makul düzenleme yapma yükümlülüğü kapsamında incelenmesi gerekmektedir. EHİS'in "*Tanımlar*" başlıklı 2'nci maddesine göre makul düzenleme: "*Engellilerin insan haklarını ve temel özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, ölçüsüz veya aşırı bir yük getirmeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri* " ifade etmektedir. EHİS'in 2'nci ve 5'inci maddelerine uygun olarak makul bir düzenleme yapma yükümlülüğü iki kurucu kısma ayrılabilir. İlk kısım, engelli bir bireyin belirli bir durumda haklarından faydalanabilmesi veya haklarını kullanabilmesi için ihtiyaç duyduğu durumlarda gerekli ve uygun bir düzenleme ve değişiklik şeklinde makul bir düzenleme yapılması için pozitif bir yasal zorunluluk getirmektedir. Bu yükümlülüğün ikinci kısmı, gerekli olan düzenlemelerin yükümlülük sahibi üzerinde ölçüsüz veya aşırı bir yük getirmemesini temin etmektedir. "Makul düzenleme" tek bir terimdir ve "makul" bir istisna ibaresi şeklinde yanlış anlaşılmalıdır; "makullük" kavramı, yükümlülük için ayrı bir niteleyici veya değiştirici olarak etki etmemelidir. Düzenleme maliyetlerinin veya kaynakların kullanılabilirliğinin değerlendirilebileceği bir araç değildir bu, "ölçüsüz veya aşırı yük" değerlendirmesinin yapıldığı durumlarda daha sonraki bir aşamada ortaya çıkar. Daha ziyade, bir düzenlemenin makullüğü, engelli birey için gerekliliği, uygunluğu ve etkinliği açısından bir dayanaktır. Bu nedenle bir düzenleme, yapıldığı amaca ulaşırsa ve engelli bir bireyin gereksinimlerini karşılamak üzere uygun hale getirildiyse makuldür. "Ölçüsüz veya aşırı yük", makul bir düzenleme yapmak üzere yükümlülük sınırını belirleyen tek bir kavram olarak anlaşılmalıdır. Her iki terim de aynı fikre atıfta bulunulduğu sürece eş anlamlı olarak düşünülmelidir: makul bir düzenleme talebinin düzenleme yapan taraf üzerinde muhtemelen haddinden fazla veya gereksiz bir yük oluşturmaması sınırıyla kısıtlanması gerekmektedir (CRPD, Eşitlik ve Ayrımcılık Yapılmaması Hakkında 6 (2018) No.lu Genel Yorum, CRPD/C/GC/6, 26/4/2018, para. 25/a-b).

26. Makul düzenleme kavramı çerçevesinde engelli bir birey, devletin ve özel sektörün de aralarında bulunduğu diğer aktörlerin, ihtiyaç duyulan imkânları sağlamak için ağır bir yük oluşturmayacak adımları atmaları yükümlülüğü olduğunu öne sürebilmektedir. Sözleşme, kişiye makul düzenleme sağlanmamasının engelli olmaya dayalı ayrımcılık anlamına geldiğini belirtmektedir (TİHEK, Engellilik Temelinde Ayrımcılık, Ayrımcılık Temelleri Serisi No:4, s. 6). Makul düzenleme kapsamında somut olayda başvuranın idareye başvurusu öncesinde içerisinde bulunduğu halin engellilik durumuna uygun olup olmadığının, ilgili idarenin başvuran tarafından

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

bilgilendirilip bilgilendirilmediğinin, başvuranın ihtiyacı olan düzenlemenin idare açısından mali imkânlar nispetinde olup olmadığının ve başvuranın talebinin ölçülülük, gereklilik ve uygunluk kriterlerine uygunluğunun tespit edilmesi gerekmektedir (TİHEK, B. No: 2023/712, K. No: 2023/777, 5/10/2023, para. 47-50; TİHEK, B. No: 2023/953, K. No:2024/116, 8/2/2024, para. 17.).

27. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından sunulan cevabi yazıda kolaylaştırıcı kişi uygulamasının 1/4/2020 tarihli makam oluru ile uygulamaya başlandığı, değişen şartlar ve ihtiyaçlar doğrultusunda 20/12/2024 tarihli makam oluru ile yalnızca otizm spektrum bozukluğu olan öğrencilere tanınan kolaylaştırıcı kişi uygulamasının kapsamının genişletilerek bütün tam zamanlı kaynaştırma öğrencilerine tanındığı ve 24/12/2024 tarihli resmî yazı ile kolaylaştırıcı kişi uygulamasının esaslarının düzenlendiği, kapsamı genişleyen kolaylaştırıcı kişi uygulamasının çocuğun üstün yararı göz önünde bulundurularak belirli kriterler çerçevesinde yürütülmesine karar verildiği, kolaylaştırıcı kişinin öncelikli olarak özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin sosyal becerilerini ve akranlarıyla olan ilişkilerini desteklemesinin amaçlandığı ve bu desteklerin özel eğitim öğrencisinin ihtiyaçlarının dikkate alınarak planlanması gerektiği, dolayısıyla kolaylaştırıcı kişinin tüm bu hususları yürütebilecek yeterlilik ve donanımına sahip olması amacıyla mezuniyet şartları öngörüldüğü ve bununla birlikte uygulamanın odak noktasının özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler olması nedeniyle anne, baba, kardeş ve vasi için herhangi bir mezuniyet koşulunun öngörülmediği belirtilmiştir.

28. Kolaylaştırıcı kişi mevzuatta yer almamakla birlikte uygulamada kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim alan öğrencilere okulda ve sınıfta destek olmak amacıyla görevlendiren kişiyi ifade etmektedir. Bu kişiler özel gereksinimli öğrencinin ailesinin teklifi ve BEP geliştirme biriminin kararı doğrultusunda belirlenmektedir (TİHEK, B. No: 2021/325, K. No: 2022/489, 9/8/2022, para. 19). Dosya kapsamındaki belgeler incelendiğinde Milli Eğitim Bakanlığının 24/12/2024 tarihli resmî yazı ile kolaylaştırıcı kişinin uygulama esaslarını düzenlediği ve 81 İl Valiliğine ilettiği, kolaylaştırıcı kişi uygulamasının herhangi bir engel grubu arasında ayırım yapmaksızın tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimlerine devam eden tüm öğrenciler için tanındığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte kolaylaştırıcı kişi için çeşitli mezuniyet kriterleri getirilmiştir. Mezkûr yazı uyarınca kolaylaştırıcı kişi olarak teklif edilecek kişinin öncelikle eğitim fakültelerinin özel eğitim, rehberlik ve psikolojik danışmanlık, sınıf öğretmenliği veya okul öncesi öğretmenliği bölümlerinden, sağlık bilimleri fakültelerinin çocuk gelişimi bölümlerinden, sosyal hizmet bölümlerinden ya da özel eğitimle ilgili ön lisans programlarından mezun olması şartı aranmaktadır. Alternatif olarak eğitim fakültelerinin diğer fakültelerinden mezun olanlar veya lisans ya da ön lisans mezunları da kolaylaştırıcı kişi olabilmektedir. Ayrıca bu lisans programlarının 3'üncü ve 4'üncü sınıf öğrencileri ile Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin çocuk gelişimi, özel eğitim veya hasta ve yaşlı hizmetleri alanı mezunları da başvuruda bulunabilmektedir. Bu şartları taşıyan aday bulunmadığı durumlarda ise anne, baba, vasi veya 18 yaşından büyük kardeş veya en az lise mezunu olan aile yakınları arasından bir kişi teklif edilebilmektedir. Anne, baba, kardeş ve vasi için ise diploma şartı aranmamaktadır.

29. Makul düzenleme yapmama türündeki ayrımcılığın değerlendirilmesi için ilk olarak, makul düzenleme yönünde İdareye yapılan başvuru öncesinde başvuranın içerisinde bulunduğu durum ya da talep ettiği uygulamanın engellilik durumundan kaynaklanıp kaynaklanmadığının ya da engellilikle doğrudan ilişkili bir ihtiyaç olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Başvuru ekinde sunulan 7/3/2024 tarihli Çocuklar İçin Özel

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Gereksinim Raporundan başvuranın çocuğunda atipik otizm bulunduğu ve 11/1/2025 tarihli Çocuk ve Ergen Psikiyatristi tarafından düzenlenen hasta epikrizinden başvuranın çocuğuna F84 (Yaygın Gelişimsel Bozukluklar) ve F90 (Aktivite ve Dikkat Bozukluğu) tanısı konulduğu anlaşılmaktadır. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesinde kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarının, özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademede diğer bireylerle karşılıklı etkileşim içinde bulunmalarını ve eğitim amaçlarını en üst düzeyde gerçekleştirmelerini sağlamak amacıyla bu bireylere destek eğitim hizmetleri de sunularak akranlarıyla birlikte tam zamanlı ya da özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak verilen eğitimi ifade ettiği belirtilmiştir. Yönetmelik'in 23'üncü ve 24'üncü maddesinde ise kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarında öğrencinin bireysel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla gerekli destek tedbirlerinin sunulması zorunlu tutulmuştur. Bu kapsamda otizm tanılı bir öğrencinin sınıf içinde öğrenme, sosyal etkileşim ve davranış yönetimi açısından yaşadığı güçlüklerin giderilmesine yönelik olarak bir kolaylaştırıcı kişi görevlendirilmesi gerek öğrencinin eğitime erişimi gerekse akademik ve sosyal gelişimi için önem arz etmektedir. Mezkur Yönetmelik'te açıkça belirtildiği üzere kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulamalarının etkili şekilde yürütülebilmesi için gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir. Başvuranın çocuğunun otizm tanısı doğrultusunda sosyal iletişim, davranış yönetimi ve öğrenme süreçlerinde destek ihtiyacı bulunduğu ve kolaylaştırıcı kişinin öğrencinin bu özel gereksinimlerini karşılamak üzere görev yaptığı nazara alındığında, kolaylaştırıcı kişinin öğrencinin eğitim sürecine etkin katılımını sağlamak için gerekli olduğu kanaati hasıl olmuştur. Dolayısıyla, başvuranın içinde bulunduğu halin, engellilik durumu ile doğrudan bağlantılı olup kolaylaştırıcı kişiden yararlanma ihtiyacının engellilik durumuna uygun olduğu ve makul düzenleme kapsamında kaldığı değerlendirilmektedir.

30. Makul düzenleme yükümlülüğü kapsamında değerlendirilecek bir diğer husus ise muhatabın sürece dair bilgilendirilip bilgilendirilmediğidir. Başvuru ekinde sunulan belgelerden, başvuranın başvuru dilekçesindeki iddiaları ve taleplerine ilişkin 27/12/2024 tarihli dilekçe ile ... İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne başvurduğu, adı geçen İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 3/1/2025 tarihli cevabi yazısı ile "*Milli Eğitim Bakanlığının 24/12/2024 tarihli resmî yazısının 4'üncü maddesinde öğrencilerin üstün yararı ilkesi doğrultusunda yürütülmesi için gerekli tedbirler alınacaktır ibaresi kolaylaştırıcı kişi işlemleriyle alakalı olup ilgili resmi yazının 6'ncı maddesinde görev alacak kolaylaştırıcı kişinin öğrenim durumuyla ilgili en az lise mezunu olması şartı zorunlu kılınmaktadır. Bu kapsamda Milli Eğitim Bakanlığının yazısı gereği kolaylaştırıcı kişi görevini gönüllü olarak yapmasını talep ettiğiniz kişinin öğrenim durumu genelge gereği bu görevi ifa etme şartlarını oluşturmamaktadır*" demek suretiyle başvuranın dilekçesinde belirttiği sair hususları değerlendirmeksizin başvuranın talebini reddettiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte başvuranın 13/1/2025 tarihli dilekçe ile aynı konuya ilişkin ... İl Milli Eğitim Müdürlüğüne başvuru yaptığı ve başvuru ekinde Kurumumuza sunmuş olduğu uzman görüşlerini de eklediği, ... İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 14/1/2024 tarihli cevabi yazısı ile kolaylaştırıcı kişi ile ilgili işlemlerin Milli Eğitim Bakanlığının 24/12/2024 tarihli resmî yazısı doğrultusunda yürütüleceği belirtilerek talebini reddettiği, dilekçe ekinde sunulan uzman görüşlerinde önerilen kolaylaştırıcı kişinin öğrenciye sağladığı akademik ve sosyal desteğin önemine ve olası bir değişikliğin öğrencide kaygı, stres ve okula karşı isteksizlik yaratabileceğine ilişkin tespit ve değerlendirmeler hakkında herhangi bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla başvuran tarafından sürece dair bilgilendirme yükümlülüğünün yerine

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

getirildiği tespit edilmiştir.

31. Makul düzenleme yükümlülüğü kapsamında üçüncü olarak somut olayda başvuranın ihtiyacı olan makul düzenlemenin yerine getirilmesinin İdare açısından mali imkânlar nispetinde olup olmadığının incelenmesi gerekmektedir. Bu yönüyle makul bir düzenleme talebinin, düzenleme yapan taraf üzerinde aşırı ve gereksiz bir yük oluşturmaması gerekir (CRPD, 6 (2018) No.lu Genel Yorum, para. 25/b). Başvuranın talebi, çocuğunun eğitim sürecine ve sosyal gelişimine olumlu katkısı olan ve kendilerine gönüllü olarak destek sunan kolaylaştırıcı kişinin görevine devam etmesine ilişkindir. “Mali imkânlar nispetinde” ifadesi, başvuranın talebinin İdare üzerinde ekonomik anlamda ağır bir yük oluşturmaması bakımından dikkate alınması gereken bir göstergedir. Milli Eğitim Bakanlığının 24/12/2024 tarihli resmî yazısında kolaylaştırıcı kişi olarak görevlendirilecek kişinin maaş, sigorta ve diğer özlük haklarının veliler tarafından karşılanacağı açıkça belirtilmiştir. Bu doğrultuda, başvuran tarafından önerilen ve hâlihazırda öğrenciyle etkili bir çalışma ilişkisi kurmuş olan kolaylaştırıcı kişinin görevine devam etmesi yönündeki talebin İdareye herhangi bir mali yük getirmeyeceği açıktır. Dolayısıyla, bu talebin kamu kaynaklarını zorlayan ya da aşırı bir mali külfet oluşturan bir talep niteliğinde olmadığı ve makul düzenleme tanımında yer alan “ölçüsüz veya aşırı yük getirmeyen” şartını karşıladığı değerlendirilmektedir.

32. Makul düzenleme kapsamında son olarak başvuranın talebinin gereklilik ve uygunluk kriterleri kapsamında incelenmesi gerekmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kolaylaştırıcı kişi uygulama esaslarına ilişkin yayımlanan resmî yazıda, öğrencilerin üstün yararının gözetildiği, bu kapsamda öğrencilere destek sunacak kolaylaştırıcı kişinin, öğrencinin bireysel yeterliliklerine odaklanarak süreci etkili bir şekilde yürütmesinin hedeflendiği ifade edilmiştir. Söz konusu amacın sağlanabilmesi için ise kolaylaştırıcı kişinin belirli yeterlilik ve niteliklere sahip olması gerektiğinin takdir edildiği belirtilmiştir. Başvuru dilekçesi ekinde özel eğitim alanı öğretmeni tarafından ilgili okula hitaben yazılmış 11/1/2025 tarihli dilekçe, Çocuk ve Ergen Psikiyatristi ve Psikoterapi Merkezi tarafından verilen 11/1/2025 tarihli hasta epikrizi, psikolog ve uzman öğretici tarafından yazılan dilekçe Kurumumuza sunulmuştur. Özel eğitim alanı öğretmeni tarafından yazılan dilekçede; başvuranın çocuğunun Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde eğitim aldığı, kolaylaştırıcı kişi olan ...'nin öğrencinin sınıf ortamına uyumunu ve derslere katılımını kolaylaştırdığı, sosyal becerilerinin gelişmesine olumlu katkı sağladığı ve eğitim hayatına bahsi geçen kişi ile devam etmesinin faydalı olacağı değerlendirilmesinin yapıldığı görülmektedir. 11/1/2025 tarihli hasta epikrizinde ise hastanın bilişsel, duygusal ve sosyal gelişiminin kolaylaştırıcı kişi ile desteklenmesi gerektiği, halihazırda destek aldığı kolaylaştırıcı kişinin değişmesinin öğrencide stres, kaygı ve okula karşı isteksizliğe sebebiyet verebileceği belirtilmiştir. Psikolog ve uzman öğretici tarafından yazılmış dilekçede de benzer şekilde kolaylaştırıcı kişi sayesinde çocuğun dikkat süresinin uzadığı, sosyal becerilerinin arttığı, grup çalışmalarına aktif katılım gösterdiği, kolaylaştırıcı kişide yapılacak olası bir değişikliğin öğrencide stres, kaygı ve eğitime karşı ilgisizlik yaratabileceği değerlendirilmesine yer verilmiştir.

33. Dosya kapsamında ... İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden, ilgili okul müdürünün ve rehber öğretmenin konuya ilişkin yazılı görüşleri, öğrencinin devamsızlık durumunu gösteren belgeler ile BEP Geliştirme Biriminin kolaylaştırıcı kişi uygulama sürecine ilişkin izleme ve değerlendirme çalışmalarına ilişkin belgeler talep edilmiştir. ... İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından sunulan belgeler incelendiğinde; ... İlkokulu tarafından Milli Eğitim Bakanlığının ilgili resmî yazısında kolaylaştırıcı kişi için aranan niteliklere

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

uygun yeni bir kolaylaştırıcı kişi bulması gerektiğinin başvurana bildirildiği, başvuranın değişiklik teklifini reddettiği ve buna ilişkin 27/12/2024 tarihinde tutanak tutulduğu anlaşılmaktadır. Konuya ilişkin Okul Müdürü tarafından sunulan yazılı görüşte, kolaylaştırıcı kişinin en az lise mezunu olması gerektiğine ilişkin başvurana bilgi verildiği, başvuranın değişikliği kabul etmemesi üzerine tutanak tutulduğu, ... İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından 3/1/2025 tarihli yazı ile Okuldan kolaylaştırıcı kişinin öğrenim belgesinin ibraz edilmesinin talep edildiği, başvuran tarafından kolaylaştırıcı kişiden yararlanabilmek için zorunlu olan öğrenim belgesinin ibraz edilmediği, durumun İlçe Milli eğitim Müdürlüğüne bildirildiği ve başka bir kolaylaştırıcı kişi de teklif edilmediği ifade edilmiştir. Rehber öğretmen ... tarafından sunulan görüş yazısında, ...'nin öğrencinin derse odaklanmasında, sosyal ve duygusal olarak sınıf ortamına uyum sürecinde, öz bakım becerilerinin gelişmesinde öğrenciye destek olduğu ve olumlu katkı sağladığı; ayrıca sınıf öğretmenini ile iş birliği içerisinde hareket ederek öğrencinin uyum sürecinde yaşadığı kriz durumlarında sınıf öğretmenine destek olduğu, görev süresince öğrencinin hem akademik kazanımlarını hem de sosyal-duygusal gelişimini desteklemeye yönelik özverili bir tutum sergilediği belirtilmiştir. Kolaylaştırıcı kişi izleme ve değerlendirme formu incelendiğinde, 20 farklı değerlendirme kriterinin bulunduğu, her bir kriterin 1 (yetersiz) ile 5 (çok iyi) arasında puanlandığı ve ...'ye 5 kriter için 4 puan, kalan diğer tüm kriterler için ise 5 puan verildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca ilgili formun gözlem notları kısmında; kolaylaştırıcı kişinin özverili ve sistemli bir biçimde çalıştığı, bu kişinin desteğiyle öğrencinin derse katılımında ve sosyal ilişkilerde belirgin bir ilerleme kaydettiğinin gözlemlendiği, kriz anlarında öğrencinin duygusal dengesini korumasına destek olduğu, sürecin sınıf öğretmenini ve rehber öğretmen ile iletişim halinde çok yönlü ve koordineli yürütülmesini sağladığı belirtilmiştir.

34. Bu kapsamda başvuru ekinde sunulan uzman görüşleri, rehber öğretmenin yazılı beyanı, kolaylaştırıcı kişi izleme ve değerlendirme formu ile öğrencinin devamsızlık çizelgesi birlikte incelendiğinde kolaylaştırıcı kişinin, öğrencinin derse odaklanması, sosyal ve duygusal uyumu ile öz bakım becerilerinin gelişimine olumlu katkı sunduğu anlaşılmaktadır. İzleme ve değerlendirme formunda yüksek puanlarla değerlendirilen kolaylaştırıcı kişinin öğrenciye sağladığı desteğin öğrencinin duygusal ve sosyal gelişim açısından önemli olduğu belirtilmiştir. Ayrıca uzman görüşlerinde bu desteğin kesilmesinin öğrencide stres, kaygı ve okula karşı olumsuz tutum yaratabileceği ifade edilmiştir. Nitekim kolaylaştırıcı kişinin görevine Aralık 2024 itibarıyla son verilmesinden sonra öğrencinin devamsızlık oranlarında belirgin bir artış yaşandığı; Aralık 2024 tarihine kadar toplam 7 gün devamsızlığı bulunan öğrencinin söz konusu ayda 6 gün, 2025 Ocak ayında 6 gün, 2025 Şubat ayında 12 gün, 2025 Mart ayında 16 gün, 2025 Nisan ayında 7 gün, 2025 Mayıs ayında 9 gün, 2025 Haziran ayında 8 gün devamsızlık yaptığı görülmektedir. Başvuran, devamsızlık çizelgesinin gerçeği yansıtmadığını ve fiili devamsızlık süresinin daha fazla olduğunu ileri sürmüştü de, dosya kapsamında bu iddiayı doğrulayacak herhangi bir somut bulgu tespit edilememiştir.

35. Yukarıda ayrıntılı olarak değinilen bilgi ve belgeler kapsamında; başvuran tarafından talep edilen makul düzenlemenin öğrencinin bireysel ihtiyaçlarını karşılayacak mahiyette olduğu, duygusal ve sosyal gelişimini desteklediği, eğitim sürecine aktif katılımını artırdığı ve okul ortamına uyumunu kolaylaştırdığı anlaşılmaktadır. Rehber öğretmen, özel eğitim öğretmeni, psikolog ve uzman öğretici tarafından sunulan görüşleri ile kolaylaştırıcı kişi izleme ve değerlendirme formunda yer alan gözlemlerin, mevcut kolaylaştırıcı kişinin öğrenciye

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

eğitim sürecinde somut yarar sağladığını ve bu desteğin devamının çocuğun üstün yararı açısından gerekli olduğunu gösterdiği değerlendirilmektedir. Ayrıca kolaylaştırıcı kişinin görevine son verilmesinin ardından öğrencinin devamsızlık durumunda artış yaşandığı dikkate alındığında, kolaylaştırıcı kişi desteğinin sadece eğitimsel değil, aynı zamanda psikososyal açıdan da öğrenci için bir ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır. Bu çerçevede, başvuranın talebinin makul düzenleme yapma yükümlülüğü kapsamında amaca uygun ve gerekli olduğu değerlendirilmektedir.

36. Somut olayda, muhatap tarafından başvuranın ekonomik koşulları, kendisi ve eşinin çalışma durumu, 18 yaşından büyük bir çocuğunun ya da kolaylaştırıcı kişi olarak destek olabilecek en az lise mezunu bir yakınının bulunmaması gibi koşullar ve uzman görüşleri göz önünde bulundurularak makul düzenleme kapsamında herhangi bir değerlendirme yapılmamış ve başvuran ile makul düzenlemeye ilişkin müzakere süreci işletilmemiştir. Oysa, yukarıda belirtilen ilgili düzenlemeler ve ilkeler dikkate alındığında, kolaylaştırıcı kişiden yararlanma hakkı bulunan çocuk için yapılan başvuru neticesinde, mevcut kaynakların yeterliliği ölçüsünde somut olayın gerekliliklerine uygun destek sağlanması, en azından alternatif çözüm yollarının değerlendirilmesi, gerekli olması halinde diğer kurumlarla iletişime geçilerek çözüm yolları araştırılması gerekirken, muhatap tarafından bu konuda bir girişimde bulunulduğuna dair dosya kapsamında herhangi bir bilgi ve belgeye rastlanmamıştır. Ayrıca, muhatabın kolaylaştırıcı kişinin öncelikle özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin sosyal becerilerini ve akranlarıyla ilişkilerini desteklemesi gerektiği, bu desteklerin öğrencinin ihtiyaçlarına göre planlanması gerektiği ve bu nedenle mezuniyet şartlarının öngörüldüğü yönündeki açıklaması nazara alındığında; muhatabın çocuğun üstün yararı ilkesi gereğince kolaylaştırıcı kişinin öğrencinin eğitim hayatına ve sosyal gelişimine sağladığı olumlu katkının neden dikkate alınmadığı ve ilgili resmî yazıda aranan mezuniyet koşulunun neden katı bir biçimde uygulandığı konusunda herhangi bir açıklamada bulunmadığı görülmektedir. Bu süreçte olumlu bir edimde bulunmayan muhatap Kurumun Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin 5'inci maddesinde yer alan "*özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerini sürdürebilmeleri için kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılması*" ilkesine aykırı davrandığı değerlendirilmektedir. Hem EHİS hem de ÇHS'nin önemle vurguladığı hususlardan biri çocuklarla ilgili tüm eylemlerde çocuğun yüksek yararının gözetilmesi gerekliliğidir. Engelli çocukların fırsat eşitliği temelinde, hiçbir biçimde ayrımcılığa maruz kalmaksızın eğitim hakkına erişebilmeleri için gerekli makul düzenlemelerin yapılması, eğitim hizmetlerinin engelli öğrencilerin sağlık durumları ile onların sosyal, duygusal ve fiziksel vb. ihtiyaçlarının da dikkate alınarak sunulması gerekmektedir. Böylece eğitim hakkıyla bağlantılı olarak engelli bireyin toplumsal yaşama etkin, bağımsız ve eşit bir biçimde katılımının adımları atılabilecektir. (TİHEK, K. No: 2022/385, para. 38-39).

37. Engelli Hakları Komitesinin "*Kapsayıcı Eğitim Hakkı*" üzerine 4 No.lu Genel Yorumu'nun 34'üncü paragrafında "*Sağlanan herhangi bir destek tedbiri kapsayıcılık amacına uygun olmalıdır. Buna göre, destek tedbirleri, engelli öğrencilerin ötekileştirilmesinden ziyade, akranları ile birlikte sınıfa ve okul dışı faaliyetlere katılma fırsatlarını arttırmak üzere tasarlanmalıdır.*" hususu yer almaktadır. Bu kapsamda tüm engelli çocukların fırsat eşitliği temelinde, hiçbir biçimde ayrımcılığa maruz kalmaksızın eğitim hakkına erişebilmeleri için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir (TİHEK, B. No: 2021/325, K. No: 2022/489, 9/8/2022, para. 33). Ayrıca makul düzenleme hayata geçirilirken ilgili kişilerin bireysel özellikleri ve mevcut durumun koşulları göz önünde tutularak en uygun çözümün hayata geçirilmesi gerekmektedir (TİHEK, B. No:

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

2021/377, K. No: 2021/253, para. 22).

38. Eğitim hizmetlerin geniş sosyal fonksiyonları olan bir hak olup, demokratik bir toplumda insan haklarının sağlamlaşması ve devamı için vazgeçilmez niteliktedir (TİHEK, K. No: 2022/385, para. 39). Bu bağlamda, başvuranın engelli çocuğunun eğitim hakkına erişimini sağlamak amacıyla talep ettiği düzenleme, engelli bireyler için eşitlik sağlanması ve ayrımcılığın ortadan kaldırılması temel amacına yönelik olup, bu yöndeki adımın atılmasının gerekli ve yerinde olduğu değerlendirilmektedir. Ayrımcılık yasağının kapsamı çerçevesinde, hizmetlerin planlanması, sunulması ve denetlenmesinden sorumlu olan kişi ve kurumlar, farklı engelli grupların ihtiyaçlarını dikkate almakla ve makul düzenlemelerin yapılmasını sağlamakla yükümlüdür (TİHEK, B. No: 2023/647, K. No: 2024/932, 5/9/2024, para. 31.). Bununla birlikte muhatap tarafından çocuğun üstün yararı esas alınmaksızın, yalnızca resmî yazıdaki mezuniyet kriterini taşımadığı gerekçesiyle kolaylaştırıcı kişinin görevine son verilmesi, eğitimde fırsat eşitliği ilkesine ve engelli çocuğun üstün yararına aykırı olup, makul düzenleme yükümlülüğünün yerine getirilmediğini göstermektedir.

39. Muhatap tarafından makul düzenleme yapma yükümlülüğünün yerine getirilmediği kanaati ile birlikte başvuranın, kolaylaştırıcı kişinin mali yükünün velilere bırakılmasının desteğe ihtiyaç duyan engelli öğrencilerin eğitim hizmetlerinden eşit şekilde yararlanamamasına neden olduğuna yönelik iddiasının ise ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, Bakanlığa bağlı okullarda kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitimi sürdüren 413.033 özel eğitim öğrencisinin bulunduğu belirtilmiştir. 24/12/2024 tarihli resmî yazının 8'inci maddesinde ise kolaylaştırıcı kişinin tüm maaş, SGK işlemleri, özlük hakları vb. hususların çocuğun velisi/vasisi sorumluluğu altında olduğu düzenlemesine yer verildiği görülmektedir.

40. Eğitim diğer bazı kamu hizmetlerinden farklı olarak doğrudan Sözleşme ile koruma altına alınan bir haktır. Aynı zamanda eğitim, sadece ondan yararlananların fayda sağladığı değil, daha geniş toplumsal işlevlere de sahip olan bir kamu hizmetidir. Demokratik bir toplumda eğitim hakkı insan haklarının ilerlemesi için elzemdir (AİHM, *Velyo Vele/Bulgaristan*, B. No: 16032/07, 27/5/2014, para. 33.). Öte yandan eğitimin toplum için taşıdığı öneme karşın eğitim hakkı, mutlak ve sınırsız bir hak değildir. Eğitimin, niteliği gereği devlet tarafından düzenleme yapılmasını gerektirdiğinden bazı kısıtlamalara tabi tutulması da doğaldır (AYM, *Selçuk Taşdemir* [GK], B. No: 2013/7860, 3/3/2016, para. 65). Şüphesiz eğitim kurumlarını düzenleyen kurallar, toplumun ihtiyaç ve kaynakları ile eğitimin farklı düzeylerine has özelliklere göre, zaman ve mekân içinde değişiklik gösterebilir. Bu nedenle, devletler bu konuda yapacakları düzenleme ve uygulamalarda belli bir takdir alanına sahiptirler (AYM, *Yüksel Baran*, B. No: 2012/782, 26.06.2014, para. 37.). Mahkeme eğitimin, çağdaş bir Devletin en önemli kamu hizmetlerinden biri olduğunu tekrar teyit etmekle beraber, düzenlemesi karmaşık bir hizmetin söz konusu olduğunu ve makamların bu hizmete ayırabilecekleri kaynakların zorunlu olarak kısıtlı olmasına rağmen yönetmesi masraflı bir hizmet olduğunu kabul etmektedir. Ayrıca eğitime erişimin düzenlenme şekline karar verilirken Devlet'in bir yandan yönettiği bireylerin eğitim ihtiyaçları ve diğer yandan bu ihtiyaçlara cevap verebilecek sınırlı imkan arasında adil bir denge kurması gerektiği açıktır (AİHM, *Ozan Barış Şanlısoy/Türkiye*, B. No: 77023/12, 8/11/2006, para. 56.).

41. Anayasa'nın 65'inci maddesine göre " *Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek mali kaynakların yeterliliği*

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

ölçüsünde yerine getirir." Bu bağlamda ekonomik ve sosyal haklardan biri olan eğitim hakkına ilişkin yapılacak düzenlemelerde kullanılacak araçları ve yöntemlerin belirlenmesinde Devletin takdir yetkisinin bulunduğunu söylemek mümkündür. Yukarıda içeriğine ayrıntılı olarak değinilen ilgili resmî yazı kapsamında, kolaylaştırıcı kişi uygulamasının engel türü ayrımı yapılmaksızın tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim gören tüm öğrencilere tanınması, ayrıca teklif edilecek kolaylaştırıcı kişilerin mezuniyet şartlarına ilişkin kademeli bir uygulama benimsenerek anne, baba, vasi ve kardeşler için diploma şartı aranmaması hususları dikkate alındığında, kapsayıcı bir düzenleme getirildiği değerlendirilmektedir. Makul düzenleme kavramı çerçevesinde, engellilere yönelik eğitim hizmetlerinin sunumunda kullanılacak yöntemlere ilişkin ne tür tedbirlerin alınması gerektiği hakkında sorumlu ve yetkili otoriteler daha isabetli karar verebilecek konumdadır. Bu nedenle hangi tedbirin uygulanacağını belirlenmesi hususunda ilgili kamu makamların belli ölçüde takdir yetkisi bulunmaktadır. Bu bağlama Devletin, engellilerin eğitim hakkından etkili bir biçimde yararlanmalarını sağlamak üzere Anayasa'nın 65'inci maddesi çerçevesinde mali kaynaklarının yeterliliğini de gözeterek kullanılacak araçları ve yöntemleri seçme konusunda bir takdir yetkisine sahip olduğu açıktır. Bununla birlikte eğitimin bireyler bakımından bir hak niteliği taşıdığı kadar organizasyonu karmaşık ve sürdürülmesi pahalı bir kamu hizmeti olduğu hususu dikkate alındığında özürlü bireylerin özel eğitim giderlerinin devlet tarafından karşılanmasına ilişkin süreçte meydana gelen her türlü olumsuzluğun eğitim hakkı açısından bir ihlale sebebiyet vermesi düşünülemez (AYM, *U.D.K. ve Diğerleri*, B. No: 2014/19352, 24/5/2018, para. 51-54.).

42. Anayasa'nın 65'inci maddesi uyarınca Devletin ekonomik ve sosyal haklara ilişkin yükümlülükleri, mali kaynaklarının yeterliliği çerçevesinde yerine getirilmektedir. Engelli bireylerin eğitim hizmetlerine tam ve etkin erişimini sağlamak amacıyla kolaylaştırıcı kişi uygulamasında kapsamlı ve kademeli bir sistem öngörülmüştür. Bu uygulamada kolaylaştırıcı kişi olarak teklif edilecek kişinin öncelikli olarak belirli mezuniyet koşullarını sağlaması aranmakta, bu nitelikleri karşılayan bir kişinin teklif edilmesinin mümkün olmadığı durumlarda ise aile bireylerine kadar uzanan seçenek zinciri sunulmakta ve aile bireyleri söz konusu olduğunda aranan eğitim kriterleri yumuşatılmaktadır. Nitekim anne, baba, vasi ve kardeş için herhangi bir mezuniyet şartı bulunmamaktadır. Dolayısıyla öngörülen bu uygulamanın kamu kaynaklarının sınırlılığı ile bireylerin ihtiyaçları arasında adil bir denge kurma çabası mahiyetinde olduğu, kolaylaştırıcı kişinin doğrudan kamu kaynakları ile finanse edilmemesinin eğitim hizmetlerini karmaşık ve maliyetli yapısı gözetildiğinde, eğitim hakkına yönelik orantısız bir sınırlama oluşturmadığı değerlendirilmektedir. Dolayısıyla, başvuranın kolaylaştırıcı kişi masraflarının veli tarafından karşılanmasının desteğe ihtiyaç duyan engelli öğrencilerin eğitim hizmetlerinden eşit şekilde yararlanamamasına neden olduğu iddiası bakımından, söz konusu uygulamanın ayrımcılık yasağına aykırılık teşkil etmediği değerlendirilmektedir.

43. Dosya kapsamındaki iddialar yukarıda değinilen mevzuat hükümleri ve içtihatlar çerçevesinde incelendiğinde; kolaylaştırıcı kişi masraflarının engelli öğrencinin veli/vasisi tarafından karşılanmasına ilişkin uygulamanın eğitim hizmetlerinden yararlanma bakımından engellilik temelinde ayrımcılık yasağı ihlali oluşturmadığı, ancak başvuranın sosyal ve ekonomik koşulları dikkate alınmaksızın, çocuğun üstün yararı ilkesi gereğince mevcut kolaylaştırıcı kişinin görevine devam etmesine yönelik talebinin reddedilmesi ve bu kişinin desteğinin sona ermesi sebebiyle öğrencinin eğitim sürecinde aksaklıklar yaşadığına yönelik iddialar bakımından ise, makul düzenleme yapma yükümlülüğünün yerine getirilmediği ve bu yönüyle engellilik temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edildiği

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

kanaatine varılmıştır.

44. Somut olayda gerçekleşen ayrımcılık yasağı ihlali bakımından; başvuranın sosyal ve ekonomik koşulları dikkate alınmaksızın, çocuğun üstün yararı ilkesi gereğince mevcut kolaylaştırıcı kişinin görevine devam etmesine yönelik talebinin reddedilmesi ve bu kişinin desteğinin sona ermesi sebebiyle öğrencinin eğitim sürecinde aksaklıklar yaşadığına yönelik iddialar bakımından makul düzenleme yapma yükümlülüğünün yerine getirilmediği ve engellilik temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edildiği değerlendirilmiştir. Bu çerçevede, ihlalin niteliği, süresi ve etkileri birlikte değerlendirildiğinde, muhatap hakkında 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 25'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca 13.588 TL idari para cezası uygulanmasına karar verilmiştir. Bununla birlikte kolaylaştırıcı kişi masraflarının engelli öğrencinin veli/vasisi tarafından karşılanmasına ilişkin uygulamanın eğitim hizmetlerinden yararlanma bakımından engellilik temelinde ayrımcılık yasağı ihlali oluşturmadığı göz önünde bulundurulduğunda muhataba verilecek idari para cezasının uyarı cezasına dönüştürülmesine karar verilmiştir.

V. KARAR

A. Başvuruda AYRIMCILIK YASAĞININ İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Muhatap Milli Eğitim Bakanlığı hakkında 13.588,00 TL (OnÜçBinBeşYüzSeksenSekiz TL) İDARİ PARA CEZASI UYGULANMASINA,

C. 6701 Sayılı Kanun'un 25'inci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca idari para cezasının UYARI CEZASINA DÖNÜŞTÜRÜLMESİNE,

Ç. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

D. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

28/10/2025 tarihinde İkinci Başkan Muhammet Ecevit CARTİ ve Dr. Ömer ÇELEN'in karşı oyları ile OY ÇOKLUĞUYLA karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Fahrettin ALTUN
Kurul Başkanı

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
II. Başkan

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Fatma ÇINAR
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Selami AÇAN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Erol GÖKDÖL
Kurul Üyesi

Av. Melahat DEMİR
Kurul Üyesi
(Raporlu)

e-imzalıdır

Selma ÖZTÜRK PINAR
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Evren BAŞAR
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dr. Ömer ÇELEN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Tayyip UÇAR
Kurul Üyesi

Ek:

1- 2025/687 ... Kurul Kararı İkinci Başkan Muhammet Ecevit CARTİ Karşı Oyu (2 Sayfa)

2- 2025/687 ... Kurul Kararı Dr. Ömer ÇELEN Karşı Oyu (4 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Karar Adı : ...
Karar Numarası : 2025/687

Başvuru, başvuranın otizm spektrum bozukluğu olan ve bu sebep ile kaynaştırma öğrencisi olan çocuğunun, kolaylaştırıcı kişiden faydalanamaması sebebiyle engellilik temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

Somut başvuruda, başvuranın çocuğunun eğitim ve öğrenimine devam ettiği ilkokulda kendisine bir kolaylaştırıcı kişinin refakat ettiği ancak bu kişinin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen öğrenim kriterini karşılamadığı için kolaylaştırıcı kişi olarak devam etmesinin uygun bulunmadığı anlaşılmaktadır. 2020 yılından itibaren devam eden kolaylaştırıcı kişi uygulamasına Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 24.12.2024 tarihli resmi yazısı ile bazı esaslar getirilmiştir. Bu çerçevede çocuğun üstün yararı ilkesi gözetilerek; aile tarafından teklif edilecek kolaylaştırıcı kişinin eğitim kriteri olarak sırasıyla, özel eğitim lisans bölümlerinden mezun olması, eğitim fakültelerinden mezun olması, lisans veya ön lisans mezunu olması, mesleki ve teknik liselerin çocuk gelişimi, özel eğitim gibi bölümlerinden mezun olması şartı ve benzeri bazı kriterler getirilmiştir. Bu şartları taşıyan kişilerin bulunmaması halinde ise öğrenciye eşlik edecek anne, baba, 18 yaş üzeri kardeş veya vasiden biri kolaylaştırıcı kişi olarak teklif edilebilecektir ve bu kişiler için diploma şartı aranmayacaktır. Bakanlıkça uygulamaya yönelik olarak yapılan mevcut düzenlemenin, konunun pedagojik boyutları dikkate alınarak yıllara sâri bilimsel çalışmalara dayanılarak ve çocuğun fayda ile ihtiyaçlarına yönelik olarak hazırlandığı ve kriterlerin hem kolaylaştırıcı kişi uygulamasından faydalanan çocuğun hem de sınıftaki diğer öğrencilerin üstün yararının gözetildiği değerlendirilmektedir.

İl Müdürlüğü'nün Bakanlıktan 81 ildeki uygulamayı düzenlemek üzere gönderilen kolaylaştırıcı kişi için kriterler belirleyen resmi yazı doğrultusunda işlem yapmasına ilişkin olarak Kurul Kararında yer verilen *"Muhatabın çocuğun üstün yararı ilkesi gereğince kolaylaştırıcı kişinin öğrencinin eğitim hayatına ve sosyal gelişimine sağladığı olumlu katkının neden dikkate alınmadığı ve ilgili resmî yazıda aranan mezuniyet koşulunun neden katı bir biçimde uygulandığı konusunda herhangi bir açıklamada bulunmadığı görülmektedir."* yorumunun da yerinde olmadığı değerlendirilmektedir.

Bu çerçevede, somut olayda Bakanlık tarafından kolaylaştırıcı kişi için eğitim kriteri belirlenmesi ve İl Müdürlüğü tarafından bu kriterlerin uygulanmasının ayrımcılık yasağının ihlaline sebebiyet vermediği değerlendirmesiyle sayın çoğunluğun görüşüne iştirak etmiyorum.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
II. Başkan

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Karar Adı : ...
Karar Numarası : 2025/687

Başvuru ile ilgili olarak Kurul tarafından oyçokluğu ile “kolaylaştırıcı kişi masraflarının engelli öğrencinin velisi/vasisi tarafından karşılanmasına ilişkin uygulamanın eğitim hizmetlerinden yararlanma bakımından engellilik temelinde ayrımcılık yasağı ihlali oluşturmadığına, ancak başvuranın sosyal ve ekonomik koşulları dikkate alınmaksızın, çocuğun üstün yararı ilkesi gereğince mevcut kolaylaştırıcı kişinin görevine devam etmesine yönelik talebinin reddedilmesi ve bu kişinin desteğinin sona ermesi sebebiyle öğrencinin eğitim sürecinde aksaklıklar yaşadığına yönelik iddialar bakımından ise, makul düzenleme yapma yükümlülüğünün yerine getirilmediği gerekçesiyle engellilik temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edildiği”ne karar verilmiştir.

Eğitim hakkı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 42'nci maddesi ile düzenlenmiş bir hak olup hakkın düzenlendiği Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler başlıklı Anayasa İkinci Kısım Üçüncü Bölüm’ün "Devletin İktisadi ve Sosyal Ödevlerinin Sınırları" başlıklı son maddesi (md 65) hükmüne göre “Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir.”. Bu açıdan Kurulun “kolaylaştırıcı kişi masraflarının engelli öğrencinin velisi/vasisi tarafından karşılanmasına ilişkin uygulamanın eğitim hizmetlerinden yararlanma bakımından engellilik temelinde ayrımcılık yasağı ihlali oluşturmadığı” şeklinde oluşan kanaati yasaya uygun olup masrafların veli/vasi tarafından karşılanmasının bir hak ihlali oluşturmadığı yönündeki Kurul kararına katılmaktayım.

Buna karşın kararın ikinci kısmında yer alan “başvuranın sosyal ve ekonomik koşulları dikkate alınmaksızın, çocuğun üstün yararı ilkesi gereğince mevcut kolaylaştırıcı kişinin görevine devam etmesine yönelik talebinin reddedilmesi ve bu kişinin desteğinin sona ermesi sebebiyle öğrencinin eğitim sürecinde aksaklıklar yaşadığına yönelik iddialar bakımından ise, makul düzenleme yapma yükümlülüğünün yerine getirilmediği gerekçesiyle” engellilik temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine yönelik Kurul çoğunluk kararına yönelik muhalefet gerekçelerim aşağıda belirttiğim şekildedir:

1- Başvurucu, mevcut kolaylaştırıcı kişinin mezuniyet (lise) şartını taşınamaması nedeniyle görevine son verilmesinin çocuğunun psikolojik durumunu ve eğitim sürecini olumsuz yönde etkilediğini kolaylaştırıcı kişinin maaşı, sigortası ve diğer özlük haklarının çocuğun velisine ait olması mevcut kolaylaştırıcı kişinin gönüllü olarak yardımcı olduğunu, şartları taşıyan bir başkasının teklif edilmesinin maddi açıdan yük teşkil edeceği ve ekonomik durumunun buna müsait olmadığını, kızlarına destek olabilecek 18 yaşından büyük çocuğu ya da en az lise mezunu bir aile yakını bulunmadığından mevcut kişinin görevine son verilmesinin eğitimde eşitlik ilkesine aykırılık oluşturduğunu ileri sürmektedir.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

2- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 24/12/2024 gün ve E – 10096465 – 020 -122666964 sayılı yazısı ile kolaylaştırıcı kişi uygulamasının esasları belirlenmiştir. Buna göre

a. Kolaylaştırıcı kişi ailenin teklifi ve BEP geliştirme biriminin kararı ile kolaylaştırıcı kişinin öğrencinin ihtiyaçlarını karşılayıp karşılayamayacağına, okulda hangi zamanlarda ve ortamlarda, hangi sürede bulunacağına karar verilecektir.

b. Kolaylaştırıcı kişinin öğrenciye sınıf dışında destek olması esastır.

c. Uygulama süreci BEP geliştirme birimi tarafından izlenecek ve ihtiyacın ortadan kalkması durumunda sonlandırılmasına aynı birimce karar verilebilecektir.

d. Kolaylaştırıcı kişiden aşağıdaki belgeler istenip incelenecektir.

- Adli sicil kaydı
- Öğrenim belgesi
- İkametgâh belgesi
- Sağlık raporu
- T.C. kimlik kartı

e. Kolaylaştırıcı kişinin öğrenim şartlarından birini taşıması da istenmektedir. Buna göre kolaylaştırıcı kişi

• Eğitim fakültelerinin özel eğitim bölümü lisans programlarından, eğitim bilimleri bölümü rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans programından, temel eğitim bölümü sınıf öğretmenliği ve okul öncesi öğretmenliği lisans programlarından, sağlık bilimleri fakültelerinin çocuk gelişimi bölümlerinden, ilgili fakültelerin sosyal hizmet bölümlerinden ya da özel eğitim ile ilgili ön lisans programlarından mezun olmak ya da

• Eğitim fakültelerinin diğer bölümlerinden mezun olmak ya da

• Lisans veya ön lisans mezunu olmak ya da

• a ve b bentlerinde belirtilen lisans programlarında 3. ve 4. sınıf öğrencisi olmak ya da

• Mesleki ve teknik Anadolu liselerinin çocuk gelişimi, özel eğitim bölümü veya hasta ve yaşlı hizmetleri alanı mezun olmak

zorundadır.

• Kolaylaştırıcı kişi, a, b, c, ç, d bentlerindeki şartları taşıyan kişiler bulunmadığı takdirde anne, baba, vasi ve 18 yaşından büyük kardeş veya aile yakınlarından en az lise mezunu olanlar arasından teklif edilebilecektir (Anne, baba, kardeş ve vasi için diploma şartı aranmayacaktır)

f. Kolaylaştırıcı kişinin ebeveyn dışında bir kişi olması halinde öğrencinin öz bakım ihtiyaçlarını giderebilmesi açısından öncelikli olarak aynı cinsiyette olması gerekmektedir.

3- Kolaylaştırıcı kişinin tüm maaş, SGK işlemleri, özlük hakları vb. hususlar çocuğun velisi/vasisi sorumluluğundadır.

Bakanlık yazısında esasları ortaya konan kolaylaştırıcı kişilere ilişkin şartların bir pedagojik çalışma sonrasında öğrencilerin üstün yararı gözetilerek çıkarıldığı noktasında bir tereddüt bulunmamaktadır.

Kolaylaştırıcı kişi ile ilgili olarak aranan niteliklerden biri de karara konu eğitim şartıdır. Şartlar dikkate alındığında öncelik sırasına göre bu kişinin özel eğitim bölümü lisans mezunu olması (sonderpädagogik, special

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

education), eğitim bilimleri bölümü rehberlik rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans programı mezunu olması, temel eğitim bölümü sınıf öğretmenliği ve okul öncesi öğretmenliği lisans programı mezunu olması, sağlık bilimleri fakültelerinin çocuk gelişimi bölümü mezunu olması, ilgili fakültelerin sosyal hizmet bölümü ya da özel eğitim ile ilgili ön lisans programı mezunu olması olmak üzere öncelikle lisans veya önlisans düzeyinde özel eğitim ya da PDR eğitimi almış olma, bu yoksa yine lisans düzeyinde eğitim fakültesi mezunu olma, bu da yoksa lisans veya ön lisans mezunu olma, bu da yoksa özel eğitim veya PDR bölümlerinde ya da eğitim fakültelerinde 3.- 4. Sınıf öğrencisi olma, bu da yoksa Mesleki ve teknik Anadolu liselerinin çocuk gelişimi, özel eğitim bölümü veya hasta veya yaşlı hizmetleri alanı mezunu olma şartı getirilmiştir. Görüleceği üzere esaslarda yer alan eğitim şartı öncelikle özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için gerekli eğitimi almış olan kişiler olarak belirlenmiş; ancak bu kriter ihtiyaç sahibi ailelerin ilgili bölümleri okumuş kişilere ulaşamama ihtimali de dikkate alınarak en azından belli düzeyde eğitim almış olunması açısından lise mezuniyetine kadar düşürülmüştür.

Dikkat edilecek olursa söz konusu şartlar her türlü eylemi yargı denetimine tabi olan idarenin (AY md 125/1) anayasanın 125/4 hükmü ile yargı denetimi için bile yasaklanan yerindelik ile ilgili bir husustur. Yargı organlarının dahi denetim yetkisi dışında kalan bir hususun idari hiyerarşi bakımından üst-amir konumunda olmayan bir makam olan Kurulumuz tarafından değerlendirilmesi hukuken düşünülemez.

Öğrencilerin üstün yararı açısından ihtiyaç duyulan şartlar idare tarafından belirlenmiş olup bu husus anayasa ve idare hukuku açısından ancak hiyerarşik olarak üst konumunda olan (hiyerarşik amir-üst) makam tarafından denetlenip değerlendirilebilir.

Benzer şekilde yerindelik denetimi yapılacak olursa, idarenin (muhatapın) söz konusu esaslar içerisinde yer alan adli sicil kaydı istenmesi şartı unutulma hakkının ihlali kapsamında değerlendirilebilecek; kardeş açısından aranan 18 yaşından büyük olma şartı yaş temelinde ayrımcılık yasağı kapsamında değerlendirilebilecektir. Hatta kolaylaştırıcı kişinin ebeveyni dışında bir kişi olması hâlinde öğrencinin öz bakım ihtiyaçlarını giderebilmesi açısından olarak aynı cinsiyette olması şartı açısından cinsiyet temelinde ayrımcılık yasağı dahi tartışılabilir.

Dolayısıyla belirlenen esaslar destek ihtiyacı olan öğrencilerin gerekli hizmeti (kolaylaştırıcı kişi hizmetini) amaca uygun ve sağlıklı bir şekilde alabilmesi için belirlenmiş olan şartlar olup başvuru dosyasının tamamı incelendiğinde asıl uyuşmazlığın mevcut kolaylaştırıcı kişinin bu hizmeti gönüllü olarak yapması ve T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 24/12/2024 gün ve E – 10096465 – 020 -122666964 sayılı yazısının 8 numaralı bendinde “*Kolaylaştırıcı kişinin tüm maaş, SGK işlemleri, özlük hakları vb. hususlar çocuğun velisi/vasisi sorumluluğundadır*” şeklinde aranan şarttan kaynaklı maddi külfeti ailenin karşılayamayacağı ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Kaldı ki kararın ihlal oluşturduğu kabul edilen ilgili bölümünün başında yer alan “*başvuranın sosyal ve ekonomik koşulları dikkate alınmaksızın*” şeklindeki ifade de asıl uyuşmazlığın başvuranın maddi durumu nedeniyle söz konusu bakanlık yazısının 8.bendinde yer alan şartın başvuru tarafından yerine getirilemeyecek olması ile ilgili olduğunun Kurul tarafından kabulü anlamı taşımaktadır. Başvurucu da lise mezunu birini bulamayacak olmasından dolayı değil (ki 2012-2013 yılından bu yana zorunlu eğitim 12 yıla çıkarıldığından doğum yılına göre bu yıldan önce en geç 8. Sınıfta olan herkes lise mezunudur.) bulacağı bu kişinin maddi yükünü karşılayamayacağından dolayı bir hak ihlali iddiasında bulunmaktadır.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Devletin bu külfeti  stlenmeyip öğrencinin üzerinde bırakmış olması engellilik temelinde ayrımcılık yasağı ihlali kapsamında tartışılabilir ek olmakla birlikte Kurul kararının ilk kısmında bu noktada bir ihlalin mevcut olmadığı hali hazırda kabul edilmiştir.

Tüm bu gerekçelerle çoğunluğun ihlal olarak kabul ettiğı husus idarenin takdirinde olan ve yerindelik denetiminin konusu teşkil edecek bir husus olması, idarenin de öğrencilerin üstün yararını gözeterek şartları hali hazırda olabildiğince esneterek lise mezunluğuna kadar genişletmiş olması dikkate alındığında bir ayrımcılık yasağı ihlalinin bulunmuyor olması nedeniyle karara konu çoğunluk görüşüne iştirak etmemekteyim.

Kurulun “*kolaylaştırıcı kişi masraflarının engelli öğrencinin velisi/vasisi tarafından karşılanmasına ilişkin uygulamanın eğitim hizmetlerinden yararlanma bakımından*” ihlal olmadığı yönündeki kanaatine ise AY md 65 gereğı iştirak ediyorum.

e-imzalıdır

Dr. Ömer ÇELEN
Kurul  yesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

 nternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>